

HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok 2021/2022

Jméno studenta: Bc. Jakub Červík
Studijní obor/zaměření: Ekonomická a regionální geografie
Téma diplomové práce: Epidemie HIV ve východní Evropě: aktuální trendy v druhé dekádě 21. století se zaměřením na Ukrajinu

Hodnotitel – oponent: RNDr. David Vogt, Ph.D.

Kritéria hodnocení: (1 nejlepší, 4 nejhorší, N-nelze hodnotit)

- A) Definování cílů práce
- B) Metodický postup vypracování práce
- C) Teoretický základ práce (rešeršní část)
- D) Členění práce (do kapitol, podkapitol, odstavců)
- E) Jazykové zpracování práce (skladba vět, gramatika)
- F) Formální zpracování práce
- G) Přesnost formulací a práce s odborným jazykem
- H) Práce s odbornou literaturou (normy, citace)
- I) Práce se zahraniční literaturou, úroveň souhrnu v cizím jazyce
- J) Celkový postup řešení a práce s informacemi
- K) Závěry práce a jejich formulace
- L) Splnění cílů práce
- M) Odborný přínos práce (pro teorii, pro praxi)
- N) Přístup autora k řešení problematiky práce
- O) Celkový dojem z práce

1	2	3	4	N
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☐	☒	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☒	☐	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☐	☒	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☒	☐	☐	☐	☐
☒	☐	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐

Navrhuji klasifikovat diplomovou práci klasifikačním stupněm:¹

velmi dobře

Stručné zdůvodnění navrhovaného klasifikačního stupně:²

Diplomová práce Bc. Jakuba Červíka se zabývá závažným tématem epidemie HIV/AIDS na Ukrajině, zejména za poslední desetiletí. Práce si klade relativně dobře (byť zdvojeně, viz níže) formulované cíle a hypotézy podložené i studiem literatury. První cíl však obsahuje úkol „provést analýzu“, což je pouze cesta k dosažení konečného cíle. Zazní-li „časoprostorová analýza“, geograf si představí i Hägerstrandovu časoprostorovou geografii, jež však zde využita přímo není.

Oceňuji snahu potvrdit jednu z hypotéz vedle studia literatury i korelační analýzou, byť je otázkou, zda byly použity proměnné včetně všech nezávislých ve srovnatelné relativní podobě, když práce ukazuje statistiku kriminality či migrace jen v absolutních číslech (tab. 5 a 6). Možná šlo místo migrace za určitý rok sledovat spíše změnu počtu obyvatel mezi rokem 2013 a 2016 či současností, samozřejmě ale v relativním přepočtu. Práce bohužel předkládá jen v tabulce 14 výsledky korelační analýzy. Bylo by však vhodné zařadit alespoň do příloh i podkladová data. Použité proměnné jsou prezentovány i v průběhu práce, ale není jasné, v jaké podobě pak byly zapojeny do korelační analýzy. V rámci diplomové práce se ale autor mohl pokusit i o ještě pokročilejší statistické metody, popř. i metody prostorové statistiky typu prostorové autokorelace či prostorově vážené regrese. Souvislost výskytu HIV s městy nakonec potvrzuje, vedle literatury, zejména proměnná kriminality, ale je otázkou, nakolik mělo smysl ověřovat fakt již předem známý, resp. zda byl důvod očekávat v posledních letech změnu. Naplnění druhého cíle, zhodnocení účinnosti konkrétních vládních opatření, mohl být věnován i větší prostor, avšak je velmi obtížné odhalit skutečné příčiny sledovaných výsledků, navíc s možností zkreslení, jak ukazují i odlišné počty odhadovaných a registrovaných nakažených, takže v rámci možností autor dospívá i na omezeném prostoru k uspokojivým závěrům.

Metodika se mohla použitým metodám věnovat podrobněji. Je sporné zařazení pasáže věnované rešerši literatury, zatímco význam hodnot Pearsonova korelačního koeficientu je, v poněkud přísném Hendlově pojetí, ne zcela vhodně vyložen až v kapitole 4.5 s výsledky, podobně je nevhodně až na str. 56 představena „kaskáda kontinuální péče osoby žijící s HIV“. Z metodologického hlediska není úplně správné přiřazení hodnoty 0 v případě chybějících dat. Vhodnější je jasnější odlišení. Často se autor odkazuje na nekompletnost dat za Luhaňskou a Doněckou oblast, vyvolávající umělý dojem změny v porovnání mezi roky. Tomu by však měl zabránit (jen občas využitý) přepočítání na aktuální počet obyvatel. V tabulce 9 by bylo vhodnější sledovat nové případy kontinuálně za navazující roky nebo ve víceletých průměrech.

Po faktografické stránce je zvláštní např. tvrzení na str. 21: „Až do počátku 90. let 20. století se zvyšovala spotřeba drog v celém bývalém SSSR.“ Pokud je na str. 23 zdůrazněn vysoký podíl případů HIV v Ukrajině a Rusku v rámci východní Evropy, je otázkou, jak byl region definován a zda nejde čistě o odraz poměru velikosti populace obou zemí. U obrázku 8 mohl být vedle dlouhodobého trendu komentován i skok v datech způsobený válkou z let 2014-15. Na str. 26 zazní matoucí tvrzení: „Ovšem i na těchto datech lze vidět výrazný úbytek AR Krym a Doněcké a Luhanské oblasti a města Sevastopol.“ Jsou zmíněna i území, která jsou z dat v komentované tabulce 6 správně vyřazena. Vypovídací schopnosti tabulky by jinak pomohla relativní data (podobně i v dalších tabulkách). Na str. 42 je zmíněna výroba kosmických lodí, ačkoli spolupráce na kosmickém průmyslu s Ruskem, pro jehož loď Sojuz byl na Ukrajině vyráběn např. navigační systém, po anexi Krymu prakticky skončila. Na obr. 15 jsou vyznačeni „nově nakažení AIDS“, ale zřejmě jde pochopitelně o případy propuknutí nemoci. Komentář zmiňuje pokles úmrtí, což ale v posledních letech neplatí. Popis obrázků 17, 19 a 20 je zjevně zavádějící. Není z něj zřejmé, že pravé sloupce představují podmnožinu sloupců levých, tedy vpravo jde logicky pouze o ty léčené s HIV, kteří o svém stavu vědí. Podobně pak až z nich je jako další podmnožina počítáno procento s trvalou virologickou supresí (nad 90 %). U obrázku 18 chybí časový údaj. Na str. 62 je zmíněn mezi místy s největším počtem nových pracovišť ART Luhaňsk, ačkoli je léta na území kontrolovaném tzv. separatisty. Anglický abstrakt uvádí nesprávně „cartogram“ místo „choropleth map“.

Kvantitativní zaměření práce odráží jistě nedostatky teoretické části. Ta vykazuje v některých částech jen velmi omezenou provázanost s vlastním tématem práce. Např. když je na str. 11-12 představen výzkum prof. Džurové, autor opomíjí možnost diskuse jejího postupu ve vztahu k vlastní metodice, když se práce také týká regionální analýzy (s využitím regrese). Autor zdůrazňuje i v metodice dostupnost velkého množství zahraniční literatury a absenci českých titulů, čemuž ale moc neodpovídá poměr představených prací v podkapitole 1.4, kde je vedle

Metodické poznámky:

¹ Označte výsledek kontroly plagiátorství, který jste zadal/a do Portálu ZČU a odůvodněte níže při odůvodnění klasifikačního stupně.

² Kliknutím na pole vyberte požadovaný kvalifikační stupeň.

³ Stručně zdůvodněte navržený klasifikační stupeň, odůvodnění zpracujte v rozsahu 5 - 10 vět.

⁴ Otázky a připomínky k bližšímu vysvětlení při obhajobě – dvě až tři otázky.

několika zahraničních hned několik českých zdrojů, byť kromě prací vedoucího DP zejména jen bakalářských prací, správně ale uvedených až v poslední řadě. Mezi celkem asi 48 využitými literárními a datovými zdroji přirozeně cizojazyčné materiály převládají, v diplomové práci by však bylo možné očekávat celkově větší množství zdrojů. Na druhou stranu to zřejmě odráží zaměření práce na jednu zemi a čerpání dat z omezeného množství webů příslušných institucí.

Autor se obecně snaží se zdroji pracovat kvalitně, i když podoba citací v seznamu literatury neodpovídá standardní podobě podle normy APA. Webové adresy jsou uvedeny ve zkrácené podobě, s úplným odkazem funkčním jen v elektronické formě práce. Za poměrně závažný problém považují texty k základní charakteristice Ukrajiny. Na str. 29 je poskytnuta fyzickogeografická charakteristika, u které první dva odstavce odkazují na CIA (World Factbook). Texty se však takřka doslova shodují s materiály na <https://www.treking.cz/cestovani/ukrajina-pocasi.htm> a <https://www.enviweb.cz/99607>. U prvního textu působí i z faktografického hlediska podezřele, když se uvádí: „Povrch je tvořen především vysočinami a pahorkatinami či náhorními plošinami.“ Ve zřejmě původní verzi se však předtím hovoří o Východoevropské rovině, která je zde zmíněna později. Klimatická charakteristika s odkazem na Statistický úřad Ukrajiny (statistickou ročenku) zase odpovídá spíše webu <https://www.infoglobe.cz/ukrajina-obecne-informace/>. Také v charakteristice ekonomiky na str. 41 je věta „Ukrajinské hospodářství nadále nese znaky postsovětské ekonomiky, orientované na obory s nízkou přidanou hodnotou“ doslovně shodná s formulací na <https://www.ukrajinci.cz/vyhledavani/aktuality+c19/ukrajina-+a959.htm>, ovšem jako zdroj je uveden UkraineInvest. Nicméně nelze vyloučit, že dané formulace původně pocházejí např. ze starších verzí citovaných zdrojů. Autor se zjevně nesnaží vydávat cizí materiály za vlastní, jen se jeví, že nejsou odkazovány úplně přesně. Pro hlavní téma práce ovšem nejde o stěžejní pasáže.

Formální stránka práce je jinak celkem kvalitní. Výhrady lze mít např. k zařazení podnadpisů, byť mimo systém číslovaných kapitol, k formulaci cílů a hypotéz v rámci Úvodu, který by členěn být neměl. Něco podobného se pak děje v kapitolách 4.6 nebo 4.7. Nestandardní je také zařazení seznamu zkratk do přílohy A, navíc podivně s uvedeným ukrajinským zdrojem, který se snad všech zkratk netýká. Jazyková stránka práce celkově též vyhovuje, i přes občasné chyby v koncovkách (skloňování), interpunkci apod., např. na str. 26: „Naopak za Doněckou a Luhanskou oblast data k dispozici jsou, ale především z míst, která nejsou pod kontrolou Ukrajiny jsou neúplná.“ Místy je slovo „díky“ využito nevhodně v negativním kontextu. Na str. 13 je zmíněn „náhled do zahraniční literatury“. Tabulka 2 či název kapitoly 4.4 obsahuje zvláštní formulaci „Úmrtnost AIDS“ (podobně „úmrtí AIDS“ v názvu obr. 15). Na str. 35 se hovoří o „odstěhovalých“ místo vystěhovalých. Objevují se i drobné překlepy (na s. 62 „Hypotéz č.1.“). Autor se snaží používat ukrajinské názvosloví, ale vedle něj využívá rusizované verze „Nikolajev“ (s. 34), zastaralý název Děňpropetrovsk (s. 40, místo „Dnipro“) nebo opakovaně „Kyjev“ či „Charkov“, což však nejsou vyloženě chyby. Autor se jinak celkem dobře vypořádal s cizojazyčnými materiály, na str. 20 jsou však, zřejmě vlivem citovaného anglického textu, zmíněny „svěrenecké“ a „trustové“ kanceláře. V tomto případě však zjevně půjde o trust ve významu „důvěra“, tedy „centra důvěry“. Zmíněný text se v překladu doslova shoduje s originálem na <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5363501/>, takže mohl být i označen uvozovkami.

Práce využívá řadu celkem kvalitně zpracovaných grafických prvků. V mapách mohl být větší popis a jednodušší měřítko s tzv. kulatějšími hodnotami. Také postrádám informaci o zdroji geodat. Převzatá mapa v obr. 2 není správně orientována na sever. Rozlišení map mohlo být větší. V obrázku 8 je zbytečně v grafu zdvojený název.

Způsobu vyjadřování lze obecně vytknout časté opakování myšlenek či pojmů. Už v Úvodu jsou cíle a hypotézy, dokonce s jakýmsi otázkami představeny jednou a až poté formulovány na další straně

Metodické poznámky:

¹ Označte výsledek kontroly plagiátorství, který jste zadal/a do Portálu ZČU a odůvodněte níže při odůvodnění klasifikačního stupně.

² Kliknutím na pole vyberte požadovaný kvalifikační stupeň.

³ Stručně zdůvodněte navržený klasifikační stupeň, odůvodnění zpracujte v rozsahu 5 - 10 vět.

⁴ Otázky a připomínky k bližšímu vysvětlení při obhajobě – dvě až tři otázky.

strukturovaněji, později se opakují definice prevalence, výčty členů rizikové skupiny, důležitost ochrany žen, způsoby šíření žiletkami apod. Na str. 12 je dvakrát podobnými slovy zmíněno, že je HIV „jedním z horkých témat lékařské geografie“ a „horkým tématem lékařských geografů.“ Už v Úvodu a také na str. 26 je uveden výčet všech sledovaných oblastí, který pak lze sledovat i v řadě tabulek a map. Zde zřejmě stačilo odkázat na tabulky, popř. využít samostatnou přílohu.

Je škoda, že práce vůbec nereflektuje dění po 24. únoru 2022, kdy Ukrajina čelí nové ruské agresi, která zřejmě i předmět této práce zásadním způsobem ovlivňuje, byť již mimo sledované desetiletí. Je pochopitelné, že autor neměl možnost dosud probíhající dynamické změny datově podchytit, avšak alespoň v Závěru se války mohla týkat stručná poznámka. Je zvláštní sledovat výčet významných firem včetně podniku AzovStal nebo hodnotit úspěchy programu proti HIV, tvorbu nových center prevence apod. v době, kdy se dozvídáme o destrukci stovek či tisíců zdravotnických zařízení, a to právě zejména v oblastech na jihu a východě země, postižených i větším výskytem HIV. Přes dílčí výhrady informačně bohatou práci Bc. Jakuba Červíka doporučuji k obhajobě a navrhuji známku 2. .

Otázky a připomínky k bližšímu vysvětlení při obhajobě:³

- 1) Tabulka 10 na str. 47 ukazuje ve věkových skupinách do 24 let, včetně skupiny do 14 let, více nakažených žen než mužů, od 15 let výrazně více. I když v práci zmiňujete varující nárůst počtu nakažených žen, čím si vysvětlujete tuto převahu mladých?
- 2) Popište prosím, v jaké podobě vstupovaly do korelační analýzy nezávislé proměnné „celková migrace“ a „identifikované trestné činy“. Šlo o absolutní, nebo relativní údaje – jaké byly jednotky?
- 3) Proč podle Vás mělo smysl ověřovat druhou hypotézu týkající se rozšíření HIV spíše v ukrajinských městech, i když je tento fenomén i z Vámi uvedené literatury dávno znám?
- 4) Vyjádřete se k práci se zdroji u textů na stranách 29 a 41?

V Plzni, dne 30. 5. 2022

Podpis hodnotitele

Metodické poznámky:

¹ Označte výsledek kontroly plagiátorství, který jste zadal/a do Portálu ZČU a odůvodněte níže při odůvodnění klasifikačního stupně.

² Kliknutím na pole vyberte požadovaný kvalifikační stupeň.

³ Stručně zdůvodněte navržený klasifikační stupeň, odůvodnění zpracujte v rozsahu 5 - 10 vět.

⁴ Otázky a připomínky k bližšímu vysvětlení při obhajobě – dvě až tři otázky.